

norge

hundraårsmarkeringen
www.norge.se

Hei skolen!

Förslag till teman och frågeställningar att arbeta med under jubileumsåret

Närmiljön

1905 i din hemkommun – lokala bilder

Vad hände 1905 på den plats där du bor? Har du hört dina föräldrars föräldrar berätta något som de i sin tur har hört berättas av äldre personer om unionstiden och kontakter mellan Sverige och Norge? Har ni hemma några kort, tidningsutklipp eller andra föremål från den här tiden? Vad kan man hitta i lokaltidningen och på museer om 1905? Händer något särskilt i din kommun 2005 för att markera unionsupplösningen?

Vardagsliv 1905

Under det år då unionsupplösningen 1905 särskilt uppmärksammas är det naturligt att fokus läggs på de politiska och sociala förhållanden kring sekelskiftet. Även om vi kan känna igen några av tankarna och förhållandena än idag, så bör vi inte glömma att människorna 1905 levde under helt andra ekonomiska och sociala förhållanden. Det är inte självklart att unga människor i Sverige 2005 tänker på skillnaderna. Därför kan det vara fruktbart att skaffa sig sådana kunskaper så att man inser hur vardagslivet 1905 var för kvinna och män, barn, ungdom och vuxna i olika samhällsklasser runt sekelskiftet. Full förståelse för vad som hände kan vi bara få om vi har förstått bakgrunden och utgångspunkten för människorna som agerade.

Helhetsbilden

Efter det att läraren gett en grov skiss av vilka grupper som fanns i samhället 1905 får eleverna studera livsvillkoren för dessa grupper eller välja ut enstaka individer – verkliga eller påhittade – från närmiljön och försöka visa hur deras vardag såg ut. Genom att välja personer ur olika åldersgrupper kan skola, arbetsplatser, hem osv. belysas. Inspiration kan hämtas från Per Anders Fogelströms romaner om livet i Stockholm under 1800-talet och 1900-talet. Den tredje boken Minns du den stad, 1964, skildrar tiden 1900–1925. P.A. Fogelström har ju också gett ut en bok som illustrerar serien i bild och text, Stad i bild, 1970. Se också Erik Lindorm, Ett folk på marsch, En bokfilm 1872–1914, där autentiska tidningssidor återges.

Hur såg arbetsdagen ut, vad tjänade man, hur användes pengarna, hur bodde man, vad åt man, hur klädde man sig och hur skaffade och lagade man maten, hur förflyttade man sig, hur tillbringade man sin fritid och vilka organisationer och föreningar tillhörde man? Hur påverkade unionsupplösningen de enskilda människorna?

Frågorna ovan kan utnyttjas för mer ingående studier. Områden att gå djupare in i är t.ex. kläder och mat.

Hur man klädde sig

Källor kan vara samtida bilder och annonser i tidningar från tiden och museernas samlingar.

www.nb.no/baser/1905

www.nb.no/baser/1905/dokumenter/gymskole.jpg

www.nb.no/baser/dokumenter/bilder/Namsos.jpg

www.nb.no/baser/1905/skoesiden/images/sub_2c2.jpg

Bilder finns också i tidningssidorna i Erik Lindorms bokfilm, Ett folk på marsch.

Maten de levde av

Tänk efter vilka matvaror som finns i dag och som inte fanns 1905. Fundera över hur mat transporterades, förvarades och tillreddes. Titta i gamla kokböcker och historieböcker om vardagslivet och samtida tidningar. Museer har mycket att ge.

Vanliga yrken och arbetsuppgifter

Flera yrken finns inte i vår tid som sump-runkare och roddarmadam. Barnen började arbeta mycket tidigt.

Andra förslag på ämnen att arbeta med

Unionen i läroböckerna

Hur skildras unionen i olika läroböcker? Jämför äldre och yngre läroböcker. Vad kan skillnaderna bero på?

Undersök också gärna hur unionsupplösningen skildras i norska och svenska läroböcker. Vad är den viktigaste skillnaden mellan framställningarna? Vilka verktygsmedel (faktaurval, bilder, överskrifter, ordval osv.) använder författarna och hur vill de påverka läsarnas uppfattning om unionsupplösningen. Skiljer sig det svenska och det norska perspektivet?

Symboler

Symboler som flaggor, kors, hammare och skära, hakors osv. signalerar ideologier i förtätad form och är en väsentlig del av politisk kommunikation. Bildframställningar av ideologier används av både anhängare och motståndare, i form av propaganda och/eller karikatyrer. I samband med 1905-märkningen drar man gärna fram dåtidens bildmaterial som är rikt på nationella symboler. Exempel finns i den här mappen. En del av symboliken används också idag.

Symboler kan också ge uttryck för stereotypier. Stereotypier om människotyper, grupper, nationer och folkslag innehåller ofta förenklade och fastlåsta föreställningar, som hindrar fördomsfria möten människor emellan. En del postkort och karikatyrer från tiden för unionsupplösningen innehåller sådana stereotypier.

Vilka symboler används för att markera att en person är norsk eller svensk? Vilka symboler används för att framställa Sverige och Norge?

En bild kan visa att en person tillhör en bestämd nation eller en samhällsklass utan att använda märken eller tecken. Se nog på klädedräkt, kroppsspråk, landskap och föremål. Beskriv vilka verktygsmedel som används. Se 1905-MINNER, www.nb.no/baser/1905

Kontrafaktisk historieskrivning

Det händer att historiker skriver om det som kunde ha skett men som inte skedde. Detta kallas kontrafaktisk historieskrivning. Kontrafaktisk historieskrivning ger oss perspektiv på vad historia är för något. Det finns i ett skeende många möjligheter och de allra flesta möjligheterna blir inte verklighet.

Tänk dig att den norsk-svenska unionen inte blev upplöst 1905, utan parterna hade kommit fram till en lösning på unionsstriderna och att unionen hade bestått.

En möjlighet var att det kunde ha blivit krig 1905. Skriv om kriget och vad som kunde ha blivit resultatet av det på kort och lång sikt.

Föreställ dig att unionen inte upplöstes 1905. Vad tror du då hade skett? Motivera ställningstagandena.

Hade unionen ändå förr eller senare upplösts?

Hur hade förhållandet mellan Sverige och Norge utvecklats? Hade det blivit fler konflikter eller tätare samarbete?

Tror du att Norge-Sverige hade angripits av Tyskland 1940?

